Péntek, 1921 október 14 * Egyes szám ára 2 korona * I. évfolyam 39. szám

SZEGEDI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 480 KOR., FÉLÉVRE 240 KOR., NEGYEDÉVRE 120 KOR., EGY HÓRA 48 KOR., VIDÉKEN 50 KORONA

Megjelenik hétfő kivételével minden nap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: SZEGED, KÁRÁSZ-UTCA 15
TELEFON 9—88 — FELELŐS SZERKESZTŐ TELEFONJA 8—79. SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: DR. CSENGERI JÁNOS EGYETEMI TANÁR

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR KELEMEN LÁSZLÓ

KIADÓ: ANGSTER JENŐ

Balkán reformok az erdélyi gimnáziumokban

Románia tanügyi kormánya a legradikálisabb reformoktól se riad vissza. Nyilván erőnek erejével le akarja szállitani a magyar gimnáziumok szinvonalát, ahelyett, hogy saját iskoláit iparkodnék azoknak a szinvonalára emelni. Erre vallanak összes reformjai. A görög nyelv tanitását teljesen megszüntette, a latin nyelvnek csak a négy felső osztályban adott helyet. A román nyelvet természetesen az első osztálytól kezdve kötelezővé tette, a román történelmet és földrajzot szintén a magyar történelem és teljesen átalakitott magyar földrajz rovására. Magyarországból tankönyvet behozni nem enged s a zsidó gimnáziumban nem engedi meg a magyar tanitásnyelvet, csak az oláh vagy héber közt enged választást. A gimnázium alsó négy osztálya teljesen azonos a polgári iskola alsó négy osztályával, söt a felső osztályok is csaknem teljesen polgári iskola-jellegüek.

Most már világosan láthatjuk, mit *nem* kell tennünk, ha középiskoláinkat balkanizálni nem akarjuk, hanem a kultura melegágyaivá akarjuk tenni. Mert görög és latin nélkül ne beszéljünk igazi müveltségről. Ezekre a magyar embernek *ma* nagyobb szüksége van, mint bármikor volt. Csak az ősforrások adnak üditő tiszta italt, csak az idealizmust szolgáló hagyományok fejlesztik a gondolkodás és érzés nemességeit s állitják helyre a lelkekben a multnak azt a tiszteletét, mely nélkül „hazátlan bitanggá“ válik a civilizáció mázával bevont s mindenek felett egyéni boldogulását hajszoló kufár.

A kisgazdapárt tegnapi határozata a keresztény pártban rossz benyomást keltett. Elhamarkodottnak tekintik, hogy a párt épp most, mikor a miniszterelnök fontos nemzeti érdekből külföldön van, fait accompli elé igyekszik állitani a kormányt. A keresztény párt nem óhajt ezzel a kérdéssel foglalkozni addig, mig a miniszterelnök vissza nem tér. A párt csak Bethlen István hazatérése után fog foglalkozni a kisgazdapárt állásfoglalásával.

Egyetemünk történeti milieuje*)

I.

Nemzetünk történetének tanulgatása közben rájövünk, az egyetemes történelemben mely más nemzetek multjával kell elsősorban megismerkednünk. Történelmünk határai nem végződnek a haza határainál és ez nagy vigasztalásunk most, mikor szoknunk kell ahhoz a szomoru gondolathoz, hogy oly nagyon szükre szabott politikai határok közt mozogjunk. Ezer esztendeig általában véve a honfoglalás idején megszabott keretek közt éltünk s a történelmi milieut, a középpontot számunkra Árpád karója küzdötte ki. Voltak idők, például Nagy Lajos és Mátyás királyok korában, mikor a perifériák a milieuból nagyon eltávolodtak és voltak idők, például a Habsburgok uralkodásának első harmadában és napjainkban, mikor ahhoz nagyon is közeledtek. A középponttól távolodó, centrifugális törekvések Európa, a középpontohoz közeledők, a centripetális hatások hazánk gyöngeségét bizonyitották. Igazi erőnk sohasem bennök, hanem az Árpád idejében megszabott határok megtartásában, konzerválásában mutatkozott. És ez nagy erő. Olyan nagy, mint a rádiumé, mely egy tömegben és fölaprózva egyenlő belső erővel, intenzitással hat s erejének működése, energiája, nem pillanatokig, hanem ezredévekig tart.

Ez az erő megvan a haza minden porszemében, minden göringyében, falujában, városában. A költő szertenézett s nem lelé honját a hazában. A historikus fölleli, sőt otthon érzi magát nemcsak a trianoni, hanem az árpádi határokon tul is, mindenütt, ahová egy-egy szent nevet egy ezredév csatolt. Ami valaha történt, területen és időben történt. Területet sokszor foglaltak el őseink, de sokszor is vettek el tőlünk; az időt azonban, amelyben az események végbementek, sem mi nem törölhetjük ki mások történetéből, sem ők nem törölhetik ki a mienkből. Akárhogyan változtak tehát hazánk határai, a velük járó idők emlékezete olyan tulajdonunk, mellyel nemcsak az érzelemnek, nemcsak a politikai okosságnak, hanem a tudománynak is számolnia kell.

Kezdő, sőt öreg történettudósra is fontos körülmény tehát, mennyiben történelmi milieu az a hely, ahol tanulmányainak él; hazája, sőt az emberiség multjának milyen emlékei füződnek ahoz a városhoz, amelyben dolgoznia kell.

Tanulmányainkat mi mostan a Kolozsvárról ideiglenes Szegedre áthelyezett egyetemen végezzük.

Kolozsvár!

Tizenöt éves tanári munkásság után, most harminc esztendeje kezdtem annak egyetemén az egyetemes történelmet tanitani; s megfelelőbb történelmi milieuben alig tanithattam volna. „Könnyben uszik két szemem pillája, valahányszor emlékszem reája.“ S a költővel együtt én is felsóhajtok: „Bár maradtam volna benne végig!“ Nem is vágyaim hoztak ki onnan, hanem az a kötelesség, hogy a számüzött egyetem sorsában osztozzam. Ovidiusnak nem volt nehezebb válnia Rómától, mint nekünk Kolozsvártól, melyet az ő idejében Napocának neveztek. Ő csak szerelmeitől, összeköttetéseitől vált meg, mi attól az otthontól, melyet a tudományoknak magyar nyelven való müvelésére talán csekély erővel, de nagy szorgalommal épitettünk. Azonban a magyar cimer helyett Róma cimere, az ikreket szoptató farkas — és az egyetem alapitó magyar király fejének lefürészelése után Traianus római császár képe került a kolozsvári egyetem homlokzatára. Azoknak, kik beérték Kolozsvár hagyományaival, vissza kellett vonulniok a szuronyok hatalma és azok elől, kiknek szemében a magyar nemzeti hagyományok elenyésző csekélységek ama kétezer esztendő mellett, amely alatt a római Napocából romániai Cluj lett.

Egy kicsikét azonban mi is ismerjük azt az időt, mely eltelt az egyetem telkén talalt római koporsók elhelyezése óta addig, hogy 1921 augusztus 31-én — néhány száz lépéssel odább — a házsongárdi temető egyik sirgödrébe bocsátották le szeretett barátunknak, *Schilling* Lajosnak, egyetemünkön az ókori történelem tanárának koporsóját. Egyetemünk lefoglalt lapidariumának római szárkofágjai üresek, siremlékei is csak a hozzáértőknek mondanak valamit, de Kolozsvár házsongárdi temetője Erdélynek valóságos patheonja, melyben Apácai Cseri János, Tóthfalusi Kiss Miklós, Bölöni Farkas Sándor, Mikó Imre, Jósika Miklós, Kővári László, Brassai Sámuel stb. hamvai mindörökre termékenyek honszeretetben és halottak napján a mi fiatalságunk minden esztendőben elzarándokolt sirjaikhoz, hogy áldó imádság mellett emlitse szent neveiket. Hiszen ezek a férfiak égő hazaszeretettel a szivükben, égő szövétneket tartottak a kezükben, hogy honfitársaik előtt megvilágitsák azokat a nagy eszméket és gondolatokat, amik koronkint az egész emberiséget foglalkoztatták. Bölöni Farkas Sándor az amerikai demokráciáról már Tocqueville könyve előtt megirta könyvét, melynél hasznosabbat — Széchenyi szerint — egy magyar sem irt s a régi jó táblabirák számára, kik szivesen is idézgették, voltakepen ő fedezte föl Amerikát. Huszonkilenc éven át — még tavaly is — halottak napján mindenkor az ő magas oszlopra tett mellszobra tövéből tekintettem végig a halottaknak ezen a birodalmán, hol olyan szivek porladoznak, melyek valamikor azért hevültek, hogy nemzetüket európai szinvonalra emeljék és megmutassák Zrinyi mondásának az igazságát, hogy a világ egy népénél sem vagyunk alábbvalók.

De az élők városának, Kolozsvárnak kövei is ezt bizonyitották. Félezredéves a főtemploma, amelyet Zsigmond király és császár korában kezdtek épiteni és Lengyel László korában fejezték be. Másik templomát és kolostorát a világ egyik leghiresebb vezére, Hunyadi János, a harmadikat a világ egyik leghiresebb királya, Hunyadi Mátyás épitette, hálából szülővárosa, Kolozsvár iránt. Szülőháza épen szemben fekszik Erdély egyik legnagyobb fejedelmének s az emberi és lelkiismereti szabadság egyik legnagyobb védőjének, Bocskay Istvánnak szülőházával. Amott egy meghasadozott bástya, melyet a harmincéves háboruban gyakran emlegetett Bethlen Gaborról neveznek el; emitt Szent György szobra, melynek prágai eredetijét Nagy Lajos korában kolozsvári müvészek készitették. Méltó kezdete annak a monumentális magyar szobrászatnak, melynek máig legnagyobb magyar alkotása ugyanezen városban Fadrusz Mátyás királya. Négyötszádos városfalak omladékai a belváros körül s benn és kinn házak, amelyeket nemcsak országos, de részben európai hirü főurak, sőt fejedelmek ivadékai épitették, vagy olyan polgári származásu diplomaták, mint Fráter György, ki valaha Európa figyelmét is magára vonta és Kakas István, ki perzsiai követsége közben halt meg. Még áll a vén redonte, melyben a Kolozsvárott megtartott 68 erdélyi országgyülés közül az egyik a pesti márciusi ifjuságnál hamarább valósitotta meg a sajtószabadságot, a másik pedig kimondta a Magyarországgal való uniót.

Hány törvény és határozat, mely a hazai történelem szük köréből bejut az egyetemes történelembe is. Mutogatnak egy egyszerü feleki görgetegkövet, amelyre állva, Dávid Ferenc egyetlenegy beszéddel nyerte meg az unitárizmusnak a lakosság nagy részét s megalapitá azt az egyházközséget, amelynek elsőségét angol és amerikai unitáriusok

*) Márki Sándor dr ezzel a beszéddel nyitotta meg a kolozsvár—szegedi egyetemen történelmi előadásait.

ma is elismerik. Fakó házon egyszerű tábla őrzi annak emlékezetét, hogy ott született a mathematika egyik fejedelme, Bolyay János. Muzeumban hevernek azok a müszerek, amikkel Hell Miksa kolozsvári tanár valaha a csillagos eget vizsgálgatta.

Eltünt már az a kath. egyetem, amelynek tanára volt. Ezt az egyetemet 1577 ben két Báthory alapitotta: István, a lengyel király és Kristof, az erdélyi fejedelem. Csak a hozzákapcsolt elemi iskola, gimnázium és szeminárium van meg, háromszáz esztendőnél nagyobb idők drága erőssége. Ilyen hosszu életre hivatkozhatnak a református és az unitárius kollégiumok is, melyekben szintén az európai látókörü tudósoknak tiszteletre méltó serege müködött. Egy beszédemben már majdnem husz év előtt az iskolák városának neveztem Kolozsvárt; pedig azóta az iskolák száma majdnem megkétszereződött s mellettök az 1872-ben alapitott egyetem is a tudósoknak egész sorát vonzotta a városba, mig egy szép tavaszi napon idegen katonák szét nem kergették őket. Tanitványaik, tanitványaink azonban ott maradtak s folytatják munkájukat, a tudományok magyar nyelven való ismertetését és müvelését.

Hiszen Kolozsvár magyar népének nagy konzerváló ereje van. Két tiszteletreméltó emberbaráti intézményét a középkorból, a XIII. század végéről származtatta át korunkra. Az egyik Szent Erzsébet Menedékháza a szegény öregek számára, a másik a kalandosok társasága, mely katholikus vallásos célokra alakult s máig is fennáll, mint református hóstátiak temetkező társasága. Regmultak keresztény kulturájának népe elevenedett meg előttünk mindannyiszor, mikor amott a görnyedt öregeket láttuk a templomba tipegni, emitt pedig a daliás, kemény hóstátiakat, amint halottjukat katonás rendben kisérik ki a temetőbe. A hagyományok és a történelem folytonossága tekintetében értékesebb és tanulságosabb volt ez a kép, mint a mivoltából kiforgatott egyetem falára cégér gyanánt kifüggesztett rajz az ikreket szoptató farkasról.

Mi Kolozsvárt olyan történelmi milieuben tanitottunk és tanultunk, amelynek tartalma igazság volt, amely tehát nem téveszthette el nevelő hatását.

Zavarok a határbizottságok nyomában.

Prága, okt. 14. A határmegállapitó bizottságnak a Felvidéken való idözése során több községben letartóztatások történtek. Különösen a nagyszombati járásban, ahol Nemenik főispánt, több papot és tanitót elfogtak. Hazaárulás miatt vád alá helyezték őket, mert állitólag aláirásokat gyüjtöttek egy memorandumhoz, melyben néhány községnek Magyarországhoz való csatolását kérték. Szentiványi képviselő ebben az ügyben levelet irt Massaryk elnöknek és Benes miniszterelnöknek, azonkivül dr. Kafka képviselő vezetésével küldöttség járt a letartóztatottak érdekében a kormánynál.

Torlainé Koczor Rózsi kozmetikai rendelője Berzsenyi-u. 1/a. Rendel reggel 9—12, d. u. 3—6. Telefon 11—63.

Ausztria a teljes összeomlás előtt.

Bécs, okt. 13. Napok óta izgatja az osztrák közvéleményt, hogy a szociálista és kommunista körökben határozottan beszélnek arról, hogy a nyugatmagyarországi eseményekkel kapcsolatban az osztrák monarchisták puccsot készitenek elő. Ezekre a hirekre támaszkodnak a szakszervezetek anélkül, hogy ezt a kormány meg tudná akadályozni. Gyors tempóban felfegyverzik a munkásságot, azonkivül pedig egy cionista gárda is létesült. Ausztria most már a romlásnak abba a stádiumába érkezett, amikor az államtekintélybe vetett bizalom teljesen megrendült és egyes pártok és frakciók a maguk külön hadseregéveigyekeznek felfogásukat az országra rákényszeriteni. Nem tartható valószinünek, hogy Ausztria sokáig birja ezt a tulfeszitett állapotot. Schobernek az az igyekvése, hogy csütörtökön visszatérjen Bécsbe, elsősorban ezekre az eseményekre vezethető vissza.

Szegedi levél

A hetvenes években még igen sokszor történt megemlékezés a szerencsétlen olasz háboruról s mindig hálás hallgatóságra találtak azok a polgárok, kik e hadjáratban a kényszerbesorozás folytán résztvettek. Egy falusi lakodalomban két ilyen hadfi került egymás mellé s mikor a lakoma végén szőllőt hoztak az asztalra, az egyik fölteszi a kérdést a szomszédnak:

— Tudod még komám, hogy mondják a szőllőt olaszul?

— Hogyne tudnám, hát maróni.

— Tévedsz komám, mert az olaszul makaróni.

A jó falusiak még a mai napig is folyton emlegetik, hogy milyen gálánt lakodalom volt ez, mert ott még olaszul is beszélgettek. Ilyenformán vagyunk mi is a közügyeinkkel s legyen bármily tökéletlen nagy hülyeség, ha kellő cifra szónoklatba van burkolva, mohó élvezettel szivja fel azt a magyar közvélemény.

Igy teremnek ebben az országban a politikusok és főleg a pénzügyi kapacitások, melyek nyomán égig nőnek a paragrafuskazlak s már ott tartunk, hogy a lakásokat is paragrafusokból épitik s maholnap még a virslit is paragrafussal fogják tölteni, Különösen a pénzügyi téren volt mindig igen könnyű az érvényesülés, mert aki valamiféle uj adót kitalált, az egyszerre pénzügyi kapacitás lett s ebben az országban egy Wekerle, Lukáts László, Teleszky mellett eltörpül minden más alkotó képesség.

Hogy azután hol vannak azok az óriási eredmények, melyeket ezeknek a nagyférfiaknak köszönhet a nemzet, arról nem tud senki semmit. Wekerle után egyedüli örökség a denaturált spiritusz. Lukáts László a sóbányászatban meritette ki összes képességeit, Teleszkynek hagyatékában pedig alig maradt más emlék, mint az a jól sikerült önarckép, melyet a hadiköltcsön tulajdonosok guberálgatnak nagy boldogsággal a kötvényeken s amelyen már az a jó kivánság is teljesült, hogy növessze meg az Allah ennek az urnak a szakálát.

Hegedüs Loránt volt az utolsó Mohikán s vele magvaszakadt a pénzügyi szakembereknek. Ez is az idők jele, hogy ebben az országban, ahol ugy nyüzsög a sok miniszterjelölt, mint a Libamáj-utcában — a lencsebogár, nem lehet pénzügyminisztert fogni. Pedig hát nem ugy van, mert csak egy kissé körül kell nézni, mint annak idején P. Abrahám Dezső kormánya, amely rögtön talált magának egy Eckhardtot. Ebből a familiából kitelik minden: megyei zsentri, tarhonyagyáros, bankigazgató, Károlyi-párti országgyülési képviselő, Ergon igazgató stb. stb.

Itt Szegeden is nagyon jól ismerik e sokoldalu familiának egyik tagját abból az időből, mikor P. Ábrahám Dezsőre rátalált P. Eckhardt Vilmos s a prédikátumok hatványozásából igen sokszor hallottuk alkalmazni azt a zamatos kritikát, melyet a Borsszemjankó kitünő alakja, Kraxlerhuber Tóbiás szokott használni leveleinek végén (pp).

A szegedi közönségnek még élénk emlékezetében vannak azok a csinos pénzügyi müveletek, melyek a fehérhátu bankjegyek beváltása körül zudultak rá s a szegedi bankigazgatók ebből az időkből igen szép részleteket tudnak arról, hogy milyen veszedelmek fenyegetik az állam polgárait, ha ilyen törekvő és törekedő ifju kezébe kerül a hatalom.

Pedig ez még nem is volt valóságos pénzügyminiszter, csak olyan sufflens-féle, mert megtörtént vele az a szokatlan malőr, hogy egy nyakhosszal lekésett. Akkor adta le egyik helyilap azt a meglepő szenzációt, hogy Eckhardt Vilmos, a makói képviselő nagy viszontagságok között Szegedre érkezett, azonban nem szándékozik Makóra menni. Szegény makói polgárokat nagyon elkeseritette ez a mellőzés, mert nagyon fenték a fogukat arra, hogy hathatós eszközökkel méltányolják azt az igen eredményes közgazdasági tevékenységet, melyet szeretett képviselőjük Makón kifejtett.

A jó szegediek körében a P. Ábráhám-féle kormány bemutatkozásánál élénk feltünést keltett egy flamingó termetü ifju, kinek szokatlan delejes öröm sugárzott le ábrázatáról. A feltünő vidám hangulatot egy kilincs okozta, melyet P. Eckhardt Vilmos szorongatott markában s ez azt a szobát nyitotta, melyben a megalakult kormány tagjai gyülekeztek. A nagy igyekezetnek meg is volt a sikere, mert ifju barátunk igen szép hatáskört kapott az egyik minisztériumban, ahol azután igen szép és eredményes tevékenységre nyilt tere, amikor a hamarosan felszámolt kormány cókmókjait kellett Szegedről elszallitani s fényesen beigazolta azt a hétköznapi igazságot, hogy ebben az országban senki sem találja meg képességeinek megfelelő hivatását, mert annyira változatos balsikerü vállalkozásai között rátaláit magára s igen nagy eredményt tudott felmutatni a hordári szakmában.

Most már aztán visszatérhetünk ismét Hegedüs Lóránthoz, akinél szintén megvolt az a hiba, hogy a pénzügyminiszterségben akart babérokat aratni, pedig hát az Isten is bankdirektornak teremtette. De nemcsak ebben a vonatkozásban hasonlit a mi Eckhardtunkhoz, de igen sok más tulajdonság is közös közöttük, elsősorban a rettenetes kereplési képesség, mellyel ugy leszéditették a kiszemelt áldozataikat, mint ahogy a görény szokott elbánni a tyukokkal.

Ezeket a kitünő tulajdonságokat fogják tollhegyre venni, félünk azonban, hogy ugy járunk velük, mint az egyszeri zsidógyerek a sorozáson. A sorozó orvos, hogy a felmentési véleményét indokolja, felsorolta az atyafi hibáit, többek között, hogy kancsalszemü, görbenyaku, ferdehátu, horpadtmellü, pókoslábu, ludtalpu, májfoltos stb. A sorozó bizottsag nagy derültséggel fogadta az orvos jelentését, ami igen bosszantotta az ifjut s utolsó fogyatkozására nagy hetykén viszszavágta:

— Kérem, doktor ur, ez nem májfolt, hanem piszok.

Olasz—magyar szövetség

Bécs, okt. 13. Olaszország nyilvánvalóan kedvez Magyarországnak, mert benne a délszlávokkal szemben támaszt remél találhatni, sőt arról is beszélnek, hogy Olaszország és Magyarország között formális szerződés jött létre, amelyben Olaszország Magyarországot arról biztositja, hogy vele szemben a lefegyverzés kérdésében a legmesszebbmenő előzékenységet fogja tanusitani.

—

Véleményváltozások az olasz sajtóban

Velence, október 13. A Gazetta Venezia csütörtöki száma hosszabb nyilatkozatot közöl gróf Bethlen Istvánról. A lap rokonszenves hangon ir rólunk és emlékezteti a külügyminisztert azokra az eseményekre, amelyek az olaszokat és magyarokat összefüzték.

A Corriera della Sera Bánffy Miklós grófot szólaltatja meg. A lapok általában tárgyilagosan ismertetik azokat a politikai és gazdasági szempontokat, amelyek a magyar kormányt a nyugatmagyarországi kérdésben vezetik.

Belvárosi-Mozi
Telefon: Irodai 2—58, pénztári 5—82

Péntek, szombet, vasárnap
Az évad legujabb Lenkeffy Ica filmje.
Angela öröksége
Regény 3 felvonásban. Rendezte: Joe May, a „Cezarina" rendezője. Főszereplő
LENKEFFY ICA
Azonkivül:
A két mozicsillag
Kitünő amerikai burleszk vigj. 2 felv. Főszerepben Jimbó és Jumbó a két csodamajom.

Hétfőtől
A magyar népszinmü irodalmi ékessége
A gyimesi vadvirág
Eredeti énekbetéttel!

Előadások kezdete vasárnap fél 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor — hétköznap fél 5, fél 7 és fél 9 órakor.

Nyugatmagyarország

—

Népszavazás Sopron felett.

A soproni népszavazás, amely egyformán fog vonatkozni Sopron városára és környékére, beleértve Ágfalvát és Pressburgot is, 8 nappal azután fog bekövetkezni, hogy a soproni szövetségi tábornoki bizottság megállapitotta a lefegyverzés megtörténtét. Ami az átadás következtében Ausztriával szemben támasztott pénzügyi követeléseket illeti, ebben a kérdésben 15 nap mulva ujabb tárgyalások indulnak meg Bécsben. Ha ezek a tárgyalások ujabb 15 napon belül nem vezetnének eredményre, akkor vegyes döntőbiróság fog e kérdésben határozni.

A velencei értekezlet lefolyása

Velence, okt. 13. Della Toretta márki olasz külügyminiszter nagyjelentőségü beszédében emlitést tett mindkét küldöttségről. Kifejtette, hogy milyen sulyos válságot idéznek fel, hogy ha az osztrákok makacsul ragaszkodnának a maguk felfogásához és nem engednének követeléseikből.

Schober kancellár ennek ellenére hajthatatlannak mutatkozott. Kijelentette, hogy Ausztria nem elégedhet meg Nyugatmagyarország formális átadásával.

Bethlen gróf miniszterelnök és Bánffy Miklós gróf külügyminiszter teljes védelmére keltek a magyar érdekeknek és hangoztatták, hogy a magyar kormány csak akkor léphet fel a fölkelőkkel szemben, ha az osztrák kormány komoly engedményeket tesz.

Hosszabb vita folyt arról, hogy a fölkelőket milyen módon lehetne lefegyverezni. A lapok annak a véleménynek adnak kifejezést, hogy a megegyezés sikere elsősorban azon fordul meg, hogy milyen eszközökkel tudja biztositani a magyar kormány a megállapodások végrehajtását.

Velence, okt. 13. Az osztrák és magyar delegátusok Della Toretta márki elnöklete alatt tegnap este és ma folytatták munkájukat. Ezen munkáknak eredményeképp az összes szőnyegre került kérdések behető megvizsgálása után a két delegátus szerencsésen megegyezésre jutott. Arra vonatkozó jegyzékünket, amelyben részletesen felsorolják az elért eredményeket és azokat a módozatokat, még a mai est folyamán megfogalmazzák és a meghatalmazottakkal aláiratják.

Elismerés Della Torettának

Velence, okt. 14. Az egyik olasz lap hasábjain Ferlonzi kitünő cikkben ismerteti azokat a nehézségeket, amelyekkel Della Toretta márki akciójának megbirkóznia kellett. A közvetités során az olasz külügyminiszter semmiféle komoly támogatásban nem részesül szövetségesei részéről. Anglia megtagadta a Magyarországhoz intézett ultimátum határidejének meghosszabbitását és ezzel önmaga fosztotta meg magát egy olyan fegyvertől, amellyel Magyarországot más utra lehetne kényszeriteni.

10%-os kedvezményben részesülnek **egyetemi tanárok, egyetemi hallgatók, köztisztviselők** és család tagjai, akik a **Gambrinus Csemegeházban** szerzik be szükségletüket.

BÁSTYÁN

—

A déli kis destruktiv rémlátomást ir a Petőfi-Társaságnak Petőfi Sándor, a nagy *nemzeti költő* elkövetkezendő jubiláris ünnepségéről. Gunyosan emlékezik meg azokról a magyarokról, akik Petőfiben a nemzeti géniusz hatalmas megmentőjét s az örökös magyar szabadság vezérét látják. Igenis! Petőfi Sándor, a szabadság költője a mienk, a tradicióban az utolsó csepp verig hü magyaroké és a legnagyobb magyar költőnek piszkos nemzetköziséggel való beszennyesitése miatt felemeljük tiltakozó szavunkat s lesz rá idő, mikor ez alávaló lopásért le fog sujtani a magyar igazság, mert nem engedhetjük azt, hogy földjeinket, melyeket mi keresztény magyarok müvelünk, idegen jött-ment fajzatok bitorolják s ha kell erőszakkal megakadályozzuk, hogy a legnagyobb magyarok egyikét és azt, ki a szabad magyar hazát legjobban szerette s akinek hazaszeretete versében örökre élni fog, ugyanezen, nemzetromboló eszméket terjesztő idegenek, kik mindig a magyar faj legnagyobb ellenségei voltak és lesznek, — mert kutyából nem lesz szalonna — magukévá tegyék s a szabadságot, mely mindig a magyar szabadságra értendő, aljas önző érdekek szolgálatába állitsák. Petőfi hazafisága mindenekfölötti volt s minden sorából mindenekfölötti hazafiság zudul ki, hazaszeretetet lángol, mint a pokol izzó tüze s hálája a magyarok Isteneihez szól, hogy megengedtetett e gyönyörü hazában élni és érte meghalni.

Ezt már tovább türni nem lehet, együttesen fogjunk össze, hogy a nemzetköziek rikácsoló orditását, mely Petőfi Sándorunktól megfosztani akar, örökre elnémitsuk.

Liberális kilengés

Balthazár református püspök beszéde a Rombach utcai zsinagógában

A liberálizmus égisze alatt bujkáló politikusok fővezére, Balthazár református püspök, a mai napon szenzációs irányt mutatott az őt követő hiveknek.

A püspök ur még véletlenül sem nézett el eddig egyetlen olyan alkalmat sem, ahol produkálnia lehetett *„tul liberális“* felfogását. Szinte kihivóan szállt szembe a Keresztény Magyarország felfogásával.

A zsidó hosszunapon azután a kegyes főtiszteletes végleg levetette eddig hordott álarcát és szint vallott. Nem volt feltünő a püspök ur Pálfordulása, hisz régen tisztában volt a keresztény Magyarország az ő Semita érzelmével, csak az a különös, miért várt eddig?

Nagyon hamar felejtenek az emberek! Liberálizmus jelszavával egy kalap alá veszik a világot. Méltóságos Balthazár püspök ur például a Rombach-utcai zsinagógát, Rosenberg Lipót zsidó hitközségi elnököt és a keresztény Magyarországot. A liberálizmus kétélü fegyver, amint láttuk Károlyi Mihálytól Kun Béláig. Aki nem kellő körültekintéssel kezeli ezt a körmönfont raffinériával rendelkező szerszámot, könnyen megeshetik, hogy ez épen őket öli meg. A liberálizmus csak konszolidált viszonyok között élő államban lehetséges, anélkül, hogy annak a reakciója be ne következnék.

Balthazár ur Judás csókja a Rombach-utcai zsinagógában elcsattant, jel arra, öleljük keblünkre a zsidó társadalmat, református testvérek!

Püspök ur! Nem gondolja, hogy a késői szinvallása még tul korai? Nem gondolja, hogy a zsidóság önnel csak egy ujabb üzletet szándékozik csinálni, s ezután eldobja, mint kifacsart citromot. Ugylátszik még hisz jelszavakban és nem ismeri aghettó kuliszáit mozgató örmény patkányokat.

Különben hadd ölelkezzen, csókolódzón Balthazár—Rósenberg közkereseti társaság, legalább most már ezt is tudjuk az Ur 1921-ik esztendejének október havában, hogy Balthazár püspök ur szerint református templom vagy rombach-utcai zsinagóga, Seckó-jednó . . .

Joe May rendezte és **Lenkeffy Ica** játsza a főszerepet az „ANGELA ÖRÖKSÉGE“ c. filmben péntektől a **Belvárosi-Moziban.**

Rövidesen megkezdődnek az előadások a „Szechenyi“-moziban

Hegedüs Antal lakáshivatali elnök felebbezhetetlen határozata

A „Star“ budapesti mozigyár tulajdonát képező szegedi Széchényi-mozit a belügyminiszter átadta a Magyar Társaságnak. A Széchényi-mozitól pedig megvonta a játszási engedélyt. Az ősz beállttával megkezdődött a szezón, tehát mozgolódnak a tulajdonosok is. A Magyar Társaság rekvirálási kérelmet terjesztett elő a mozi helyiségeire nézve, de ezt Hegedüs Antal lakáshivatali elnök a mozirendeletre való hivatkozással elutasitotta. Hegedüs szerint ugyanis az uj rendelet csak azokra a mozikra vonatkozik, amelyek már 1920 év októbere előtt működtek. A Széchenyi pedig 1920 decemberében kezdte meg előadásait.

Az elutasitó határozatban az az érdekes, hogy ellene felebbezésnek nincs helye. Igy módositotta Hegedüs Antal lakásügyi elnök a belügyminiszter határozatát.

A Magyar Társaság az elutasitó határozatba nem nyugodott bele, hanem tudomásunk szerint panaszirattal fordult a belügyminiszterhez. A Széchenyi-mozi pedig vérszemet kapva a lakáshivatal megállapitásán, azzal a kérelemmel fordult a belügyminiszterhez, hogy ilyen körülmények között játszási engedélyét adja vissza.

Itt feltétlen valami tévedésnek kell lenni a belügyminisztérium részéről.

Ugyanis az esetben, ha a rendelet tényleg ugy szól, hogy 1920 október elseje után megindult mozik nem rekvirálhatók, hogyan vonták meg a Széchenyi engedélyét és adták oda a Magyar Társaságnak! Ha pedig a játszási engedélyt tömegesen és szabályszerüen kapta meg a Magyar Társaság, hogyan veheti el tőle a lakáshivatal? Mert végeredményében ide jutottunk! A Magyar Társaságnak van egy darab papirosa, de nincs mozija.

A bonyolult ügyben „Macedón Sándor“ kardjára lesz szükség, hogy ezt a mozigordiusi csomót kettévágja.

HIREK

—

Naptár.

Ma: 1921 október 14. Péntek. Rom. kath. Orsolya. Prot. Orsolya.

Muzeum. Zárva.

Somogyi könyvtár. Nyitva: d. e. 10—1 d. u. 4—7-ig.

Szinház: Kis kadét, operett.

Belvárosi-Mozi: Milliók a hó alatt.

Szerkesztőségi és kiadóhivatali telefonszám 9—33. Kárász-u. 15.

—

— **A főispán látogatása a rektor magnificusnál.** Dr. Aigner Károly főispán ma délelőtt látogatást tett dr Menyhárt Gáspár egyetemi rektornál, annak hivatalában. A főispán a rektor minapi látogatását viszonozta.

— **Változás a belügyminiszteriumban.** A belügyminiszterium egyik főosztályának vezetésében fontos változás történik. Ezzel összefüggésben az eddigi vezető, Viczián István dr államtitkár hosszabb szabadságra ment.

— **Iparosok, kereskedők figyelmébe.** A pénzügyigazgatóság figyelmezteti a közönséget, hogy a törvény által előirt forgalmi adóról szeptember hó 1-től visszamenőleg minden kereskedő, iparos, árus stb. köteles az eladott áruról kimutatást vagy könyveket vezetni. A forgalmi adó befizetését nagyban megkönnyiti a forgalmi adóbélyeg, melyet mindenki beszerezhet.

— **Elhalasztották a lakásrendeletet.** Az uj lakásrendelet életbeléptetését egyelőre elhalasztották. A rendelet 15-én nem lép életbe, mert az illetékesek még tanácskozásokat folytatnak a lakáshivatali adminisztráció megállapitása érdekében.

— **A lakashivatal uj elnöke.** Dr Csonka Miklós betegségéből felépült és Hegedüs Antal tb. városi tanácsnoktól a mai napon ismét átvette a lakáshivatal vezetését.

— **Lord Newton a Hortobágyon.** Lord Newton, a magyarbarát lord magyarországi utján, hétfőn utba ejtette Debrecen városát, a kálvinista Rómát is. A lordot érkezésekor Márk Endre udvari tanácsos fogadta. Másnap Sass Béla dr-t, a Tisza-egyetem rektorát kereste fel, akinek kiséretében megtekintette a kollégium értékes könyvtárát. A könyvtárban leginkább az ősi nyomtatványok iránt érdeklődött és Zichy Mihály hires rajzai és a Csokonai-relikviák ragadták meg figyelmét. A lord meglátogatta Hortobágyot is.

— **Nem volt pogrom Bécsben.** A mai nap meglehetősen nyugodtan telt el. A rendőri intézkedések, amelyeket azért tettek, hogy a mai zsidóünnep alkalmával pogromok lesznek, felesleges eknek bizonyultak.

— **Nem adják ki többet a sintérek által elfogott kutyákat.** A városi közigazgatási rendészet vezetője oly értelmü rendelkezést adott ki, hogy az utóbbi időben rendkivül elharapódzott ebmarásokra tekintettel egyetlen fogságul ejtett kutyát sem szabad tulajdonosának visszadni a gyeptérről.

— **Helybenhagyott törvényszéki itélet.** Tóth Albert felsőtanyai lakos ez év áprilisában előre megfontolt szándékkal megölte kedvesét. Annak idején 5 évi börtönre itélte a törvényszék. Fellebbezés folytán ez ügy a táblához került, amely ma délelőtt tárgyalta Tóth Albert ügyét. A táblai tanács helybenhagyta a törvényszék itéletét.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

A Városi Szinház heti műsora:

Péntek: A kis kadét, A) 12.
Szombat: A kis kadét.
Vasárnap d. u.: Falurossza.
Vasárnap este: A kis kadét.
Előadások kezdete tél 8 órakor.
Délutáni előadások kezdete fél 4 órakor.

Október 14 és 15-én
péntek, szombat

A kis kadét

Operett 3 felvonásban. Irta és zenéjét szerzette Farkas Imre.

Személyek:

György herceg kadét . Máthé László
Régens herceg . . . . Latabár Rezső
Livia hercegnő . . . Dalnoky Tessa
Miniszter . . . . . Molnár Rezső
Ezredes . . . . . Soós Mihály
Kelencsey Muki . . . Czeglédi Béla
Marika . . . . . Fábian Frici
Mátyás tiszti szolga . . Faludi Kálmán
Katyi szobalány . . . Véghelyi Iza
Ormester . . . . . Reéz József
Lakáj . . . . . Csorváss Gy.

Rendező Rátkay Sándor. Karnagy Lambert Ferenc.

A darabban előforduló táncokat betanitotta Latabár Rezső.

Lépes: Küzdelem a koronáért (Királyválasztás 1440-ben)

A török cudarul döngeti az ország kapuit. Vitéz királyra volna szükség, aki hadakat mozgat, maga is kardot forgat és megmenti az országot a pogány veszedelemtől. Ez az ország helyzete Albert király halála alkalmával; a trónörökös még nincs a világon, de a felcserek azt állitják, hogy a királyasszony biztosan fiugyermeknek ad életet, De ha fiu lesz is, mihez kezdjenek egy pólyás gyerekkel? A rendek, élükön a vitéz Hunyadival, ugy döntenek az országgyülésen, hogy Ulászló lengyel királyt hivják meg a trónra s erre megindul a küzdelem az özvegy királyasszony és a rendek között. A királyasszony hivei tekintélyes, előkelő főurak, de kevesen vannak. Nagy segitőtársra talál azonban udvarhölgyében, a szép Kottáner asszonyban, aki jól érti a módját, hol kell valakit megfogni, hogy cselekvésre birja. Meg is szerzi a szent koronát, akárhogy őrzi is Garay bán. Mikor a kis László megszületik, már ott is van s meg is koronázzák rövidesen. A rendek sem maradtak tétlenek, behozzák Ulászlót s a koronáért, trónért való küzdelem most lángol fel a leghevesebben. A regény pompás alakjai szintén érzékeltető erővel elevenitik fel a küzdelmet, amely mintha csak ma, a szemünk előtt folyna, oly élénken hullámzik.

Kapható a Szent István-Társulatnál. Ára 40 korona.

SPORTÉLET

Az SzTK a Move bajnokságban. Az SzTK Move fotball csapatának benevezését az országos Move bajnokságra a Move központi sportszövetsége elfogadta s igy a nagy játékerőt képviselő szegedi csapat vasárnap már összeméri erejét Cegléden az ottani Move csapattal. A Move bajnokság nagy napja november 6-án lesz, midőn a kecskeméti Move csapat áll szembe az SzTK Move csapatával.

A SzAK—Csabai Előre mérkőzés végre határozott státiumba jutott. Vasárnap Békéscsabán fotballmérkőzést tartani nem lehet, mert mint hetekkel ezelőtt a Szegedi Ujság megirta már, a kormányzó ur jelenlétében nagyszabásu lóverseny lesz. Emiatt a SzAK azt ajánlotta az Előrének, hogy az ujszegedi pályán tartsák meg a bajnoki mérkőzést. Az Előre azonban nem ment bele az ajánlatba, hanem ugy állapodtak meg hosszu vitatkozás után, hogy a kérdéses meccset Békéscsabán november 13-án játszák le.

SzAK—Sport bajnoki mérkőzés lesz vasárnap délután az ujszegedi pályán. A meccs biztos favoritja a SzAK, amely, bár a Sport kemény legényei mindent el fognak követni a szép eredményért, 4—5 gól differenciával fog végződni.

Zrinyi—SzTK vasárnapi serlegmérkőzése áll az érdeklődés homlokterében a vasárnapi meccsek közül. Az az elkeseredett és heves küzdelem, amely e két egyesületet ambicionalni szokta, most lépett tetőfokára. A Zrinyi az UTC kitünő erőivel felfrissitve kitünő együttest alkot, viszont az SzTK, ahol szintén vannak az UTC ból átlépett kipróbált erők, minden bizonnyal már is a maga részére könyvelte el a mérkőzést.

Csipei-cipők a legjobbak és legolcsóbbak. Iskola-utca 81. szám. Telefon 15-31.

PÁRTÉLET

Az Egyetemi Kör megalakitása. Szegedi és vidéki keresztény egyetemi hallgatók szombaton délután 3 órára jöjjenek össze az állami felsőkereskedelmi iskola tornatermében teljes számban az Egyetemi Kör megalakitása céljából.

KÖZGAZDASÁG

Zürichi tőzsde. Zárlat: Berlin 3.90, Hollandia —.—, Newyork 544, London 20.88, Páris 39.00, Milano 20.50, Zágráb 2.10, Prága 5.90, **Budapest 0.80**—, Bécs 0.25, Bukarest 4.25 osztr. bély. —.19, Varsó —.13

Budapesti zárótőzsde. Valuták: Napoleon 2055—2075, dollár 640—633, fr. frank 47.00—48.00, márka 4.85—4.95, lira 24.80—25.30, osztrák koróna 22—23, rubel 29 és fél 30 és fél, lei 530.—5.40, szokol 7.16—7.20, sv. frank 117.50—118,50 koronadinár 9.50—9.70, frankdinár 9.50—9.70, lengyel márka 13—13.

Terménytőzsde. Élénkebb üzlet csak árpában, csöves tengeriben és zabban volt, a többi cikkek majd mind elhanyagoltattak. Hivatalos árfolyamok: Buza tiszavidéki 1780—1810, fehérmegyei 1770—1800, pestvidéki 1770—1800, rozs 1350—1375, takarmányárpa 1550—1650, sörárpa 1700—1800, zab 1410—1480, tengeri 1800—1900, repce 26—27, uj-köles 1600—1700.

Méhészet. A gazdasági tudósító arról értesül, hogy a méhészek a városok részéről nem kapják meg azt a támogatást, amelyet a méhészet nagy fontosságánál fogva megérdemel. A kormány inkább a selyemhernyótenyésztésre helyezi a fősulyt.

Husz millió teljes nyereség. A Rimamurányi és a Salgótarjáni RT. tegnap tartotta ülését, amelyen beterjesztették az évi zárlatot. A zárlat 20 millió teljes nyereséget mutat. A termelés a mult évihez képest megháromszorosodott.

Dinár, dollár, lei

idegen pénzek beváltása, eladása. Pénztárióra egés nap. Károlyi-utcai Kroó Bank- és Pénzváltó-üzlet.

BÉKÉSMEGYEIEK!

Fizessetek elő Békésmegye legolvasottabb lapjára, a gyulai

Gyula és Vidékére

mely a legtartalmasabban foglalkozik mindennel, ami a megyében történik. A Békésmegyében érdekeket kereső és bármely irányban érdekeltek

legjobb hirdetési organuma

ez a lap, mert ez hozza Békésmegyében a legtöbb hirdetést és mindenütt rendkivül keresett.

Telefonszámok:
Gyula 133 és 134.

Hirdessen és fizessen elő azonnal.

Dr. Kállay Zoltán

jogi és ügyvédi szemináriuma

Szeged, Pallavicini-u. 3
és Budapest VI. Andrássy-ut 8.

E téren legrégibb és legmegbizhatóbb intézet. Legsikeresebb előkészités az összes jogi vizsgákra.

Jegyzetbérlet Rakapituláció

Könyvnyomdai munkát izléses kivitelben szolid áron készit BURKUS ANDRÁS

„PATRIA“

könyv- és papirkereskedés

Feketesas-utca 17. sz. alatt

okt. 17-én nyilik meg.

Egy kis könnyü **kézikocsit** esetleg talicskát megvételre keres a Szent István-Társulat könyvkereskedése Szeged, Kbrász-utca 10.

6 kötet Gáspár-féle *„Utazás a föld körül“* diszkötésben eladó. Burkus-nyomda Madách-u. 1.

Hirdetmény. Leszerelt katonatiszt, menekült egyetemi haligató, németnyelv tudással, ügyvédi, vagy egyéb irodai, esetleg nevelői alkalmazást keres. — Cim Menekültügyi Kirendeltség Szeged. —

Lapkihordók és elárusitók felvétetnek a Szegedi Ujság kiadóhivatalában.

Kis hirdető

Ingatlanok

Ház nagy kerttel eladó Zöldfa-utca 2b.
Ház eladó. Vasasszentpéter-utca 19.
Magánház eladó. Katona-utca 59.
Ballagitóban 300 öl föld eladó. Szabadság-tér 15.
Ház eladó. Hajós-utca 8.
Ház eladó. Remény-utca 47.
Ház lakással eladó Vasasszentpéter-utca 19.
Ház eladó Tetéz-utca 31.
Ház kerttel eladó Ujszeged, Tárogató-utca 11.
Földmives-utca 8. számu ház eladó. Tud. Szivárvány-utca 35.
Ház eladó Boldogasszony-sugárut 24.
Ősz-utca 46. sz. ház lakással eladó,
Nagy telekkel ház eladó Gyik-utca 19.
Ház eladó Madách-utca 3.
Ház eladó Nyár-utca 21.
Zákány-utca 3. sz. ház eladó.
Kisteleki-utca 5. sz. ház nagy kerttel eladó.

Ruházat

Különféle ruha eladó Csongrádi-sugut 9
Ruha eladó. Fodor-utca 26.
Férfi kabát eladó Zrinyi-utca 5.
Női ruha eladó, Tisza Lajos-körut 13.
Téli kabát eladó, Remény-utca 6. em.
Férfi ruhák eladók Felhő-utca 19.
Kosztüm és cipő eladó, Rodolf-tér 9. em

Butor

Hálószoba butor eladó Apáca-utca 15b.
Butor eladó Remény-utca 11.
Mendinger kályha eladó Rákóczi-utca 12.
Varrógép eladó Mérey-utca 14.
Hálószoba butor eladó József főherceg-utca 7.
Zománcozott Meidinger kályha eladó Római-körut 19. em. 3.
Különféle butor eladó Ipar-utca 4.
Vaskályha eladó Szent Lászió-utca 13.
Két kályha eladó Árviz-utca 37.
Zongora eladó Párisi-körut 8 em.
Vaskályha eladó Bécsi-körut 11.
Meteor kályha eladó Párisi-körut 7.
Butor eladó Gyöngytyuk-utca 6.
Gyermek cipők eladók Vitéz-utca 6. sz. II. em. 5.

Alkalmazás

Nőtlen kocsis kerestetik Zrinyi-utca 15.
Varrónők kerestetnek Bécsi-körut 21. fldsz.
Takaritónő kerestetik Petőfi Sándor-sugárut 41. fldsz.
Kocsis kerestetik Berlini-körut 26 b. földsz.
Takaritónő kerestetik Bástya-u. 17. II. em.
Kocsis kerestetik Zerge-utca 5.
Bejáróno kerestetik Boldogasszony-sugárut 26.
Bejáróno felvétetik Horváth M.-utca 7 I. em. 2.
Magányos urinő idősebb asszonyt keres gyermek mellé Jósika-utca 32. em.
Takaritónő reggeli órákra kerestetik Széchenyi-tér 9. II. em. 7.
Főzésben jártas bejáróno kerestetik Zerge-utca 26. I. em.

Élelmezés

Egyetemi hallgatók élelmezésre elfogadtatnak Vitéz-utca 5. II. em.
Két egyetemi hallgató lakással teljes ellátást kap Fodor-utca 10.
Ebéd kapható Katona-utca 36.
Tanulók ellátásra felvétetnek Alpár-utca 8. em.

Butorozott lakások

Csongrádi-sugárut 9. em. butorozott szoba kiadó.
Butorozott szoba kiadó Zákány-utca 14.
Butorozott szoba ellátással kiadó Pacsirta-utca 10.
Két ur részére butorozott szoba kiadó Szent Háromság-utca 11.
Butorozott szoba kiadó Fertő-utca 3.
Két egyén részére butorozott szoba kiadó Sándor-utch 10.
Négy egyetemi hallgató részére butorozott szoba kiadó Londoni-körut 15.

Vegyes

Rövidáruk legolcsóbban kaphatók Battancs Gizella-tér 3.
Kitünő fehérnemüek Soósnál Iskola-u. 11.
Fehérnemüek és rövidáruk kaphatók Bölcsházy Klauzál-tér.

Nyomatott Burkus András könyvnyomdájában, Szeged.